

ಮಾತು-ಮೌನ-ಧ್ಯಾನ

ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ-ಸ್ನೇಹ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬದುಕಿದ್ದೇವೆ. ಮನುಷ್ಯ-ಮನುಷ್ಯ ರೊಳಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರೀತಿಗಳು ಮುರುಟಿ ಹೋದರೆ ಬದುಕಿಗೆ ಏನರ್ಥ ಉಂಟು? ಬದುಕು ಎಂಬುದು ಸಂಬಂಧಗಳ ಮಾಲಿ! ಆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನಂದ ಇರಬೇಕು; ಸಂತೋಷ ಇರಬೇಕು; ಪರಸ್ಪರ ವಿಶ್ವಾಸದ ತಂತುಗಳು ಸದಾ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಳ್ಳಿ, ನಗರ, ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಹಿರಿಯರೂ ಪ್ರಮುಖರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಊರಿಗೇ ಊರೇ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಧು, ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ಸಂತರು ಬಂದಾಗ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಾಗತವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಮನೆಗೊಬ್ಬ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಬಂದಾಗ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ- ನೀತಿಗಳೇ ಬೇರೆ. ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಅತಿಥಿ ದೇವೋ ಭವ' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥ ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಕಿರಿಯರು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಸಮಾನ ವಯಸ್ಸುರೂ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂದವರಿಗೆ ನೀರು- ಬೆಲ್ಲ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂದವರ ಹಿರಿಯರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ- ಪೆಪ್ಪರುಮೆಂಟ್ ಕೊಟ್ಟು ಮುದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು! ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನೂಹ್ಯ ಸಂಬಂಧವೊಂದು ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಮನೆಯು ಆ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಸಿಂಗಾರಗೊಂಡು ನಕನಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರು ರಾಷ್ಟ್ರಪುರುಷರು ಪರಸ್ಪರ ಕಂಡ ಚಿತ್ರಣವೊಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು, ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ 'ವಾರ್ಧಾಶ್ರಮ'ಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ತ್ರಿಯಾಯೋಗದ ವರಿಷ್ಠರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಯುಕ್ತೇಶ್ವರ ಗಿರಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವರು. ಅವರು ವಾರ್ಧಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು 26, ಆಗಸ್ಟ್ 1935. ಆದಿನ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಮೌನವ್ರತದಲ್ಲಿ ದ್ದರು. ಆದರೆ, ಅವರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮಹಾದೇವ ದೇಸಾಯಿ 'ವಾರ್ಧಾಶ್ರಮ'ಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿ 'ಮೌನ' ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ನುಡಿದು ಖದ್ದರನೂಲಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ದೇಶಮುಖ್, ಡಾ.ಖಿಂಗಳ, ಮಹಾದೇವ ದೇಸಾಯಿ ಇವರೊಡನೆ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಅವರಿದ್ದ ಮಗ್ಗಾಡಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ಆಗ ಮುಂಜಾನೆಯ ಸಮಯ! ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ತಮ್ಮ ಬರಹದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆದಿನ ಮೌನವ್ರತ. ಸಣ್ಣ ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ 'ದಯಮಾಡಿಸಿರಿ' ಎಂದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕೈಗಿತ್ತರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪರವಶಗೊಳಿಸುವ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಗೆ ಇವರತ್ತ ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ನೂರು ಪುಟಗಳ ಬರೆದ ಒಂದು ನಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಮಣಿದುಹೋದರು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಅವರ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಕೋಮಲವಾದ ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸದಸದ್ವಿವೇಕಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ಅತಿಥಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ 'ಈ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಏನೇ ಸಹಾಯ ಬೇಕಿದ್ದರೂ ದಯವಿಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಪಡೆಯಿರಿ' ಎಂಬ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆಶ್ರಮ ಸರಳವಾಗಿತ್ತು. ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಲು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾವಿ ಇತ್ತು. ಭತ್ತ ಒಕ್ಕುವ ತಿರುಗುಚಕ್ರವಿತ್ತು. ಅತಿಥಿಗೃಹ ಸರಳವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ

ಹಗ್ಗದಿಂದ ಹೆಣೆದ ಹಾಸಿಗೆ ಇತ್ತು. ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಚಾಪೆ ಇತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಕಾಗೆ- ಗುಬ್ಬಿಚಿಗ್ಗ ಕೂಜನ. ಹಸುಗಳ ಅಂಬಾ ಶಬ್ದ, ಕಲ್ಲು ಕುಟಿಗರ ಉಳಿಯ ಶಬ್ದ, ಇಡಿ ವಾತಾವರಣವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿತ್ತು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯ. ಊಟಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ಬಂದರು. ಆಶ್ರಮದ ಮುಂಭಾಗದ ಚಿಪ್ಪರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸುತ್ತ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತಟ್ಟೆ-ಲೋಟ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಪಕ್ಕ ಯೋಗಾನಂದರು ಕುಳಿತರು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಚಪಾತಿ, ಬೇಯಿಸಿದ ಗಡ್ಡೆ ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ತಿಂದರು. ತಟ್ಟೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಅರೆದ ಮುದ್ದೆ ಇತ್ತು. ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಚಮಚಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ತಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿದರು! ಅದು ಅಚ್ಚಿಯವಾದ ವಸ್ತು. ಆದರೆ, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನೀರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗೊಳಗ್ಗನೆ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ, ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಆರುಚಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಮುಖಗೊಳಿಸುವ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗಾನಂದರು ಅಪ್ರತಿಭರಾದರು!

ಸಂಜೆಯ ಸಮಯ. ಆಗ ಏಳುಗಂಟೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಮೂವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಹುಲ್ಲು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸೂರ್ಯ ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ ತೆಂಗು- ಆಲ ಮೊದಲಾದ ಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ದೈವಿಕ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾದೇವ ದೇಸಾಯಿ ಭಜನೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಭಜನೆಗೆ ದನಿಗೂಡಿದರು. ಗೀತಾಪಠನವೂ ಆಯಿತು. ಆಗ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳುವಂತೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಸಂಜೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಎಂಟು ಗಂಟೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ತಮ್ಮ ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದರು. 'ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ' ಎಂದು ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವದಿಂದ ಗಾಂಧೀಜಿ ನುಡಿದರು. ಅನಂತರ ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಮೌನದ ಬಗೆಗೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಆದವು. ಅನಂತರ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಸುವಾಸನಾಯುಕ್ತ ತೈಲವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿ 'ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡದಿರಲಿ' ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ವಾರ್ಧಾಶ್ರಮದ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಿರುಗಾಡಿದರು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು ಸರಳತೆಯ ಮಹದ್ರೂಪವನ್ನೇ. ಯೋಗಾನಂದರು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚೆ ಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡರು; ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳ ನಡವಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸಾಭಾವದ ನಿರ್ಮಲತೆಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಹಾಪೂರಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಣೆದು ಹೋದರು. ಆಶ್ರಮದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು ಪ್ರೀತಿಭಾವವನ್ನೇ ಮುಕ್ತಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಶ್ರಮದ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಒಂದು ಕಡೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಆಶ್ರಮ ಇತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕ್ಷುಪ್ರವಾಗಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ವಾರ್ಧಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಇದ್ದರು. ಮಾತು-ಮೌನ- ಧ್ಯಾನ ಇವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಮದಿಂದ ನಾನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಅರಿತೆ-ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನಕಥನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಳೆದ ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಅವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರಿಗೆ ಆದಂಥ ಸ್ವಾನುಭವ ಇದು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂತ; ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂತ! ಇಬ್ಬರ ದಾರಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದರೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಲೋಕಕಾರುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವಕಾರುಣ್ಯಗಳ ಬೆಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾದವರು. ಅವರ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹ-ಗೌರವ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ನಮಗೆ ಶಿರೋಧಾರ್ಯ!

■ ಪುರಂಜೇವಿ

<p>★ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಾಗಿದೆ; ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು! -ಜೇನ್ ಪಾಲ್ ಸಾರ್ತ್ರ್</p>	<h3>ಮಾತೆ ಮತ್ತು</h3>	<p>★ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ನಾವು ನೀಡುವ ಸರಳ ಹೆಸರೇ ಅನುಭವ. -ಆಸ್ಕರ್ ವೈಲ್ಡ್</p>
<p>★ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷ ಆಗಿರುತ್ತೇವೆ ಅನ್ನೋದು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅಷ್ಟೆ. -ಜೇನ್ ಆಸ್ಪಿನ್</p>	<p>★ ಕಾಯ ಸಂಬಂಧ , ಜೀವ ಸಂಬಂಧ, ಪ್ರಾಣಸಂಬಂಧ, ಇಂತಿ ತ್ರಿವಿಧ ಸಂಬಂಧವನರಿಡೆ, ಆತನೆ ಸಂಬಂಧಿ ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ -ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು</p>	<p>ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. -ನೆಪೋಲಿಯನ್</p>